

17

వినియోగదారుల విద్య

మనమందరము ప్రతిరోజు వివిధ రకాల ఉత్పత్తులను వాడతాము. కొన్ని ఇంటిలో తయారు చేసుకోవచ్చు. మరికొన్ని దుకాణాలలో కొనుకోవాలి. ఇంట్లో చేసుకోవటానికి కూడా మార్కెట్ నుండి ముడి పదార్థములు కొనుకోవాలి. కొనుగోలు చేసేటప్పుడు మీ అనుభవమేమిటి? ఎప్పుడూ మీకు కావాల్సినవి లభిస్తున్నాయా? మీకు లభించిన వస్తువులతో మీరు సంతృప్తి చెందుతున్నారా? ప్రకటనలు, సేల్స్‌మెన్ ఎప్పుడూ మీరు కొనుగోలు చేసే వాటి గురించి సరియైన సమాచారం ఇస్తున్నారా?

సరియైన సమాచారం అందని వారు చాలా మంది మన భారతదేశంలో ఉన్నారు. వాళ్ళు తయారీదారులు, దుకాణదారులు ఇచ్చే సమాచారము మరియు సలహాలను నమ్ముతారు. చాలా మంది తయారీదారులు త్వరగా డబ్బును ఆర్టించటానికి అమాయక ప్రజల ఆరోగ్యం, భద్రతలను లెక్క చేయరు. అటువంటప్పుడు మనము మోసపోకుండా తృప్తికరమైన కొనుగోలును ఎలా చెయ్యగలుగుతాము? మన సొమ్ముకు తగ్గ అత్యుత్తమ విలువను ఎలా రాబట్టగలము?

ఈ పాఠ్యాంశములో ఈ విషయాలు మరియు ఇంకొన్ని పీటికి సంబంధించిన విషయాలను గూర్చి చర్చించాలి.

లక్ష్యాలు (Objectives) :

ఈ పాఠం చదివిన తర్వాత మీరు క్రింది పనులు చేయగలరు.

- i) వినియోగదారుడు, వినియోగదారుల విద్య పదాలను నిర్వచించి వాటియొక్క ప్రాముఖ్యతను వివరించగలరు.
- ii) వినియోగదారులు ఎదుర్కొనే సమస్యలను పొందుపరచి, ఆ సమస్యలకు పరిష్కారాలను సూచించగలరు.
- iii) వినియోగదారుల హక్కులు, బాధ్యతలను తెలియపరచగలరు.
- iv) వినియోగదారుల పరిరక్షణకు గల చట్టాలను విశదీకరించగలరు.

17.1 వినియోగదారుని నిర్వచనము (Definition of a Consumer)

ముందుగా వినియోగదారుడు ఎవరో తెలుసుకుండాం.

వినియోగదారుడు అనగా తమ తృప్తి కోసం వస్తువులు, సేవలను అవసరాలకోసం కొనేవారు.

పైన చెప్పిన నిర్వచనము ప్రకారము మన అవసరాలకోసం మనము చాలా వస్తువులను కొంటాం. అవి ఏమిటంటే ఆహారము, దుస్తులు, ఇంధనం, కాగితాలు, ఎలక్ట్రానిక్ వస్తువులు మొదలైనవి. సేవలు అంటే వివిధ సంస్థలు డబ్బు చెల్లించి గాని చెల్లించకుండా గాని అందించే సౌకర్యాలు. అవి ఏమంటే నీరు, కరెంటు, ఆరోగ్యం, మరియు పరిశుద్ధత, విధ్య, రవాణా, కమ్యూనికేషన్స్ మొదలైనవి. పై నిర్వచనము ప్రకారం వయస్సుతో, చదువుతో, సాంఘిక, ఆర్థిక స్థితిగతులతో సంబంధం లేకుండా మనమంతా వినియోగదారులమే.

17.2 వినియోగదారుల విద్య (Consumer Education)

వినియోగదారులు సరియైన వినియోగదారుల విధ్య లేకపోవుట వలన మార్కెట్లో మోసపోతున్నారు.

వినియోగదారుల విధ్య అనగా వినియోగదారులకు ఎప్పుడు, ఏమి, ఎంత, ఎలా కొనాలి, ఎలా వాడాలి అనే విషయములలో విధ్యను ఇవ్వటం.

వినియోగదారులు సరియైన విధ్య లేనందు వలన మార్కెట్లో మోసగింపబడతారు. వినియోగదారుల విధ్య ఈ రోజులలో స్వాళ్ళు, కళాశాలలో ఒక పార్యాంశముగా ఉంటుంది. అందుకని మీరు కూడా ఈ పారం చదువుతున్నారు. వినియోగదారుల విధ్య నిర్వచనం ప్రకారం మేము మిమ్మల్ని ఈ క్రింది వాటి గురించి నేర్చుకోవాలని కోరుతున్నాము.

ఏమి కొనాలి:

మీరు మీ అవసరాలకు, ఉపయోగాలకు నాణ్యమైన వస్తువులు కొనాలి. వస్తువు కొనే ముందు మార్కెట్లు సర్వే చేసి వీలైనంత సమాచారం సేకరించాలి. తరువాత ఒక ప్రత్యేకమైన బ్రాండును ఎన్నుకోవాలి. బ్రాండు పేరు అంటే మార్కెట్లో ప్రభ్యాతిగాంచిన వస్తువు ఉదాహరణకు వంటనూనెకు ధార బ్రాండు, చేతి వాచీలకు పోచ ఎమ్ టీ.

ఎంత కొనాలి:

అవసరాన్ని బట్టి, డబ్బులను బట్టి, నిల్వ ఉంచటానికి కావలసిన ప్రదేశాన్ని బట్టి తగినంత మొత్తాన్ని కొనాలి. ఈ విధంగా కొనటము దుబారాని, పాడవటాన్ని అరికడుతుంది.

పటం 17.1

పటం 17.2

ఎక్కడ కొనాలి:

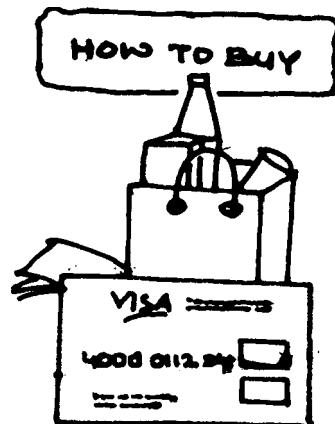
కిరాణ దుకాణాల్లోగాని, సహకార సంఘాల్లో, కంపెనీ షో రూంలలో, ఆఫ్సైజ్ డీలర్ల వద్ద, హోల్సేల్ మార్కెట్లో కాని కొనాలి.

ఎప్పుడు కొనాలి:

కొన్ని వస్తువులు (పళ్ళు, కూరగాయలు) సీజన్లో, మిగతావి సీజన్ లేనప్పుడు గాని, తగ్గింపు ధరలు ఉన్నచోట (కూలర్లు, ఎలక్ట్రిక్ హీటర్లు, ఉన్ని దుస్తులు) కొనాలి. పొపువాళ్ళు భారీగా ఉన్న సమయములో వెళ్లాలి. అలాగే రద్దిగా ఉండే సాయంత్రాలు, ఆదివారాలు వెళ్లకుండా చూసుకోవాలి.

ఎలా కొనాలి:

వస్తువులు సొమ్ముతో గాని, అప్పుకు గాని కొనవచ్చు. సొమ్ముతో అయితే తక్కువ రేటుకు కొనవచ్చు. అప్పుతో అయితే ఎక్కువ ధర చెల్లించాల్సి వస్తుంది. సొమ్ముతో అయితే కొంత డబ్బు పొదుపు చేయవచ్చు అదే అప్పుతో అయితే వాయిదాల పద్ధతిలో కొనవచ్చు. వాయిదాల పద్ధతిలో కొనేటప్పుడు అన్ని వివరాలను తెలుసుకోవడం మంచిది. వాయిదాల పద్ధతి మంచిదనుకుంటే ఆ విధముగా కొనటము వలన నిలవ చేసుకున్న సొమ్ము ఖర్చు అవదు. ఎంపిక మీదే! రశీదులతో పాటు గ్యారంటీ, వారెంటీ కార్డులు అడగండి. అది మీ హక్కు

పటం 17.3

ఎలా వాడాలి:

వస్తువులు, సేవల యొక్క వినియోగము గూర్చి తెలుసుకోండి. వస్తువులు ఉపయోగించు విధానము గురించి ఇచ్చిన సూచనలు గూర్చి తెలుసుకోండి. తరువాత ఎలాంటి ఇబ్బంది పడకుండా వాడే విధానమును చేసి చూపించమని అడగాలి.

వినియోగదారుల విద్య వలన లాభాలు:

జంతవరకు నేర్చుకున్నది ఎలా ఉపయోగించాలనుకుంటున్నారు? వినియోగదారుల విద్య ఈ విధంగా ఉపయోగపడుతుందని చెప్పవచ్చు.

- వస్తువుల ఎంపికను తెలివిగా నిర్ణయము చేయటానికి, కొనటానికి ఉపయోగపడుతుంది.
 - భద్రమైన, నమ్మకమైన, నాణ్యతగల వస్తువులను సరసమైన ధరలకు పొందవచ్చును.
 - ఏదైనా ఇబ్బంది ఎదురైనప్పుడు, రెడీగా ఉండి సరైన నిర్ణయం తీసుకోవాలి.
 - మార్కెట్లో జరిగే మోసాలను పసిగట్టి, మంచి సమాచారం ముందుచూపు కలిగి ఉంటారు.
- పైన చెప్పబడిన విషయాలన్నీ వినియోగదారుల విద్య వలన కలుగు లాభములు.

వినియోగదారుల విడ్య _____

పొత్కొంశ ప్రశ్నలు 17.1

1. ఈ క్రింద పేర్కొనబడిన అంశములు అవునా, కాదా పేర్కొని, కారణమును క్రింద ఇచ్చిన భాషీలో తెలుపండి.

1) పిల్లలు వినియోగదారులు కాదు.

.....
.....

2) ఒక్క సేల్స్ మెన్ మాత్రమే మనకు కావాల్సిన సమాచారాన్ని ఇవ్వగలరు.

.....
.....

3) వస్తువులు తక్కువ ధరలో లభ్యమైనప్పుడు ఎక్కువ మోతాదులో కొనటం తెలిపైన పని.

.....
.....

4) రూము కూలర్లు, ఫ్యాన్లు ముఖ్యంగా చలికాలం కొనాలి.

.....
.....

5) భరీదైన విలువగల వస్తువులను అసలు కొనకుండా ఉండే కంటే వాయిదా పద్ధతిలో కొనడం మంచిది.

.....
.....

17.3 వినియోగదారులు ఎదుర్కొనే సమస్యలు (Problems faced by Consumers)

మార్కెట్లో వస్తువులు కొనేటప్పుడు వినియోగదారులు ఎదుర్కొనేటపంటి కొన్ని సమస్యలు చర్చిద్దాం.

17.3.1 ధరలో మార్పు:

చాలాసార్లు వస్తువులను కొనేటప్పుడు ఒక వస్తువు ధర పాపు, పొపుకీ తేడా ఉంటుంది. మార్కెట్లలో కూడా తేడాలుంటాయి. ధరలో మార్పులు ఎందుకు? కొన్నిసార్లు వస్తువుల ధరలు సహజంగా మారవచ్చు. కొన్నిసార్లు సేల్స్ మెన్ ఎక్కువ తీసుకోవచ్చు. దీనికి గల కారణం ఏమిటో తెలుసుకుందాం.

- వస్తువుల ధరలు రిటైల్ మార్కెట్ కంటే హోల్సేల్లో తక్కువ ఉంటాయి.

- విడిగా అమ్మె వస్తువుల కంటే స్టోక్ చేసిన వస్తువుల ధరలు ఎక్కువగా ఉంటాయి. ఇందులో ప్యాకేజీ ధర కూడా కలిపి ఉంటుంది.
- గరిష్ట అమ్మకపు ధర (ఎంఆర్ఎఫీ) లేబల్ మీద ప్రింట్ చేయబడి ఉంటుంది. దుకాణదారుడు, కొంత తక్కువ ధరకు అమ్మె వినియోగదారులను తమ వైపు ఆకర్షించుతులు అయ్యేట్లు చేస్తారు.
- ప్రజల కొనుగోలు శక్తి వివిధ ప్రాంతాలలో మారుతుంది. అమ్మకం దారులు ఎక్కువ డబ్బులు పెట్టగల స్థామత ఉన్నవారి దగ్గర ఎక్కువ ధర తీసుకుంటారు. ఉదాహరణకు వాళ్ల శుభ్రమైన ప్యాకేజీ గల వస్తువులను ఇస్తామని చెబుతారు. ఫోరూం శుభ్రంగా ఆకర్షణీయంగా ఉంటుంది గనుక కొనుగోలు దారులు తిరిగి వస్తువులను ఎంపిక చేసుకోవచ్చును. ఇంకా ఫ్రీగా ఇంటికి చేర్చే సదుపాయం కూడా ఉంటుంది.
- వస్తువులు సీజన్ చివరలోను, స్టోక్ తీసివేసేటపుడు తక్కువ ధరకు లభిస్తాయి.
- నాణ్యతగల వస్తువులు నాణ్యత తక్కువ గల వస్తువుల కంటే లేక తేదీ దగ్గరపడిన వస్తువుల కంటే ధర ఎక్కువ.

దుకాణదారులు ఎక్కువ ధర వసూలు చేసే పద్ధతులు

- పేరున్న బ్రాండ్ మీద అమ్మడం
- గరిష్ట అమ్మకపు ధర కొన్ని వస్తువులకు వివిధ రాప్రోలలో తేడాలుంటాయి. ధర లేబల్ మీద చూపించబడుతుంది. దీన్ని ఆసరాగా అమ్మకందారులు ఎక్కువ ధరకు అమ్ముతారు.
- లేబల్, ప్యాకేజీ లేకుండా విడిగా అమ్మటం వలన మీరు చదివి చూడటానికి వీలుకాదు.

17.3.2 కల్తీ మరియు తక్కువ నాణ్యత :

కల్తీ అంటే పదార్థాలలో కొన్నింటిని కలపటం లేక తీసివేయటం గాని చేసి నాణ్యత తగ్గించటం. తక్కువ నాణ్యత గల ముడి సరుకులతో గాని, నాసిరకపు పద్ధతిలో పండించటం గాని, అవకతవకల పద్ధతిలో నిల్వ చేయుటము వలన కల్తీ జరుగుతుంది. అలాంటి వస్తువులు వినియోగదారుల ఆరోగ్యానికి, భద్రతకు చెరువు. అలా అని అన్నీ తక్కువ ఖరీదు గల వస్తువులు కల్తీ చేయబడినవి కావు.

రోడ్స్ ప్రక్కన దుకాణదారుల వద్ద ఆహార పదార్థాలు, స్పీట్లు తినటము వలన ప్రజలకు వాంతులు, విరోచనాలు అపటం మీరు వినే ఉంటారు. ఇది ఎందుకంటే అపాయకరమైన రంగులు కలపటం, పాచిపోయినది, తక్కువ నాణ్యత గల నూనెలు కలపటము వలన జరుగుతుంది. ఈ ఆహార పదార్థములు కొన్ని క్రిముల వలన కూడా కల్తీ జరుగుతుంది. కాబట్టి మనము ప్రకటనలను, ఆహార పదార్థమునకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని జాగ్రత్తగా పరిశీలించాలి. నాణ్యత తక్కువ గల ఇస్ట్రీ పెట్టెలు, ఇమర్సన్ రాడ్స్ లు గురించి వినే ఉంటారు. చాలా బట్టలు మొదటి ఉతుకులోనే రంగులు పోవటము, ముదుచుకు పోవటము జరుగుతుంది. సరిగా కుట్టని రెడిమేడ్ బట్టలు, గుండీలు లేనివి తక్కువ నాణ్యతకు ఉండాహారణలు.

17.3.3. సరుకు దొరకక పోవటం - దాయటం, బ్లాక్ మార్కెటీంగ్:

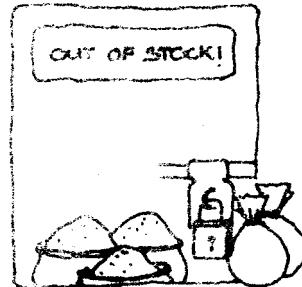
మార్కెట్లో కొన్ని వస్తువులు దొరకకపోవటం జరుగుతుంది. ఈ దొరకక పోవటము అనేది క్రింద చెప్పిన కారణాల వలన జరుగుతుంది.

- నిజమైన మరియు తప్పనిసరి కారణాలైన సీజన్ కాకపోవటం, ఉత్పత్తి తక్కువగా ఉండటం లేక ప్రకృతి సంఘటనలైన కరువు, వరదలు.

- దుకాణదారుడిచే కల్పించబడిన కృత్రిమ కారణాల వలన ఎక్కువ ధర కోరతారు.

వస్తువులను దాచిపెట్టడము, నల్ల వ్యాపారము వలన కొనుగోలు దారుల

అవసరాలను బట్టి ఎక్కువ ధర అడుగుతారు. ధరలు పెంచాలనుకున్నప్పుడు కొంతకాలం వస్తువులను దాచిపెట్టి కృత్రిమ కొరతను సృష్టిస్తారు. మామూలు రోజులలో కూడా అమృకం దారులు ధరలు పెరగాలంటే వస్తువులను దాచి ఉంచుతారు. ఉదాహరణకు జనవరి, ఫిబ్రవరి నెలలలో పెట్రోలు, వెన్సు, వంట నూనెలను దాస్తారు. అది బడ్జెట్కు ముందు ప్రభుత్వం క్రొత్త వన్నులు, డ్యూటీలు పెంచుతారని.

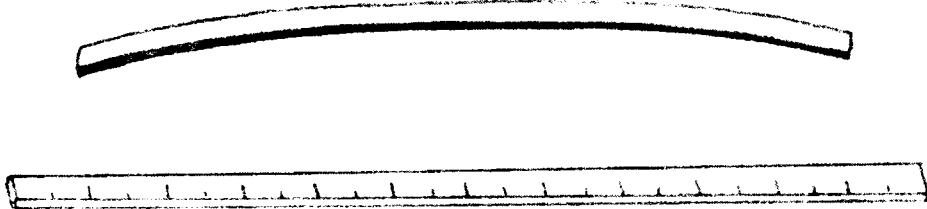

పటం 17.4

17.3.4 తప్పుడు తూకాలు, కొలతలు:

దుకాణదారులు చాలా రకాల అక్రమ పద్ధతులను వాడి తూనికలు, కొలతలలో వస్తువులు కొనేటప్పుడు మోసం చేస్తారు. అవి ఏమిటంటే..

- ఇటుకలు, రాళ్ళు, అడుగు భాగమున గోలుగా ఉన్న ఇనుపరాళ్ళు వాడటము వలన తక్కువ తూకము ఇస్తుంది.
- త్రాసుకు కర్రబద్ధను ఉపయోగించుట వలన తక్కెళ్ళలో ఏమీ లేకపోయినా సమానంగా ఉండవ.
- తక్కెళ్ళలో బరువు లేకపోయినా త్రాసులో ఉన్నముల్లు సున్న మీదకు రాదు.
- త్రాసు అడుగుభాగమున అయస్మాతం ముక్కలు లేక అట్ట ముక్కలు అమరుస్తారు.
- పెట్రోలు పంపులలో మీటర్లు, ఆటోరిక్షాలో, టాక్సీలో మీటర్లు సున్న చూపించవ.
- వంగి, చొట్టలు పడిన కొలతలు, లోపల తప్పుడు అడుగును తయారుచేసి అమృటం వలన పొలు, నూనె తక్కువ లభించును.
- చిన్న లేక వంగిన కొలత బద్ద వాడకం లేక బట్టను సాగదీయటం వలన, మార్కు చేయబడిన బల్ల మీద కొలవటము వలన తక్కువ బట్టను ఇస్తారు. దుకాణదారుల యొక్క ఉద్దేశ్యం ఏమంటే మీకు తెలియకుండా ఇవ్వాల్సినదాని కంటే తక్కువ ఇచ్చి లాభాలను అర్థించటం.

పటం 17.5

17.3.5 మొసపూరిత వ్యాపార పద్ధతులు:

దుకాణదారులు మరియు తయారీదారులు అవలంబించు ఈ క్రింది మొసపూరిత వ్యాపార పద్ధతులను చూసి ఉంటారు.

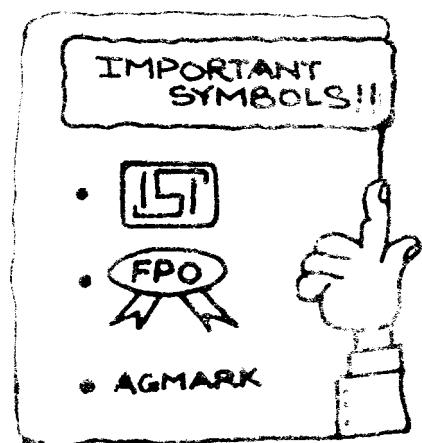
- చిన్న వస్తువులను పెద్ద ప్యాకేట్లలో, నాణ్యత తక్కువగల వస్తువులను ఆకర్షణీయమైన ప్యాకేట్లలో పెట్టడము వలన వాటిని తీసి చూచుటకు వీలుకాదు.
- తక్కువ నాణ్యత గల వస్తువులను, ఎక్కువ నాణ్యతగల వస్తువుల లాగా బ్రాండు పేర్లు, లేబల్స్ పెట్టడం
- ఆకర్షణీయమైన ఉచిత బహుమతులు, తగ్గింపు ధరలతో ఇవ్వటం, విలువలేని నాణ్యతగల వస్తువులకు నాణ్యతలోపము గల బహుమతులు ఇవ్వటం.
- గడువు తేదీ అయినటువంటి వస్తువులను అమృటం.
- నాసిరకపు వస్తువులను పాలివ్ చేసి, పాకింగు చేసి మొదటి రకపు వస్తువులుగా అమృటం

17.3.6 వినియోగదారుల సలహాలు సరిగా లేకపోవడం:

మనము తరచుగా ఏ కొనుగోలుకైనా వివరములు తెలుసుకొనుటకు వర్తకుల మీద, తయారీదారుల మీద ఆధారపడి ఉంటాము. కానీ వారు ఎప్పుడూ సరియైన, పూర్తి వివరములను మనకు ఇవ్వరు లేదా వారి వద్ద కూడా కావాల్సినంత సమాచారం ఉండదు. ముఖ్యంగా వారి దగ్గర ఉన్న వస్తువుల గురించి మంచిగా చెప్పి ఎక్కువ కమీషను తీసుకుంటారు. కొంతమంది వర్తకులు వినియోగదారులను అసలు లెక్కచేయ్యారు. వారు కొంచెం కరినంగా మాటల్లాడి అన్ని వస్తువులను చూపించరు. వస్తువును ఎంపిక చేసేటపుడు వినియోగదారులు అమృకపుదారుల నుండి చాలా తక్కువ సహాయం పొందుతారు. మరియు వినియోగదారులు చూసేందుకు ఎలాంటి నియంత్రించబడిన పుస్తకాలు అందుబాటులో లేవు.

17.3.7 నియంత్రించబడిన వస్తువులు లేకపోవడం:

మీరు కొనుగోలు చేసేటపుడు కొన్ని వస్తువుల మీద నియంత్రించబడిన గుర్తులు అయిన ఐ.ఎస్.ఐ, ఆగ్ మార్క్, ఎఫ్.పి.బి. తోపాటు కొన్ని నెంబర్లు

పటం 17.6 నియంత్రించబడిన వస్తువులకు గుర్తులు

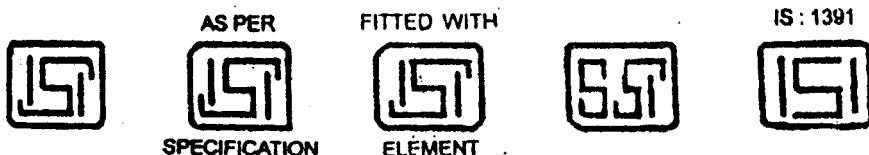
ఉంటాయి. వీటిని నియంత్రించబడిన వస్తువులు అంటారు. వీటిని ప్రభుత్వము వారు ఇస్తారు. గుర్తులతో పాటు ఇచ్చే నెంబర్లు దేశ నియంత్రణలు ఆ వస్తువులకు ప్రత్యేకంగా ఇవ్వబడినవి. ఈ గుర్తులు వస్తువుల నాణ్యతను తెలియజేస్తాయి. మరియు సరిదైన తూకము, భద్రతను తెలియజేస్తాయి. మీరు వాటి గురించి ఇంకా ఎక్కువ తరువాత చదువుతారు. కానీ మార్కెట్లో అమ్మబడే వస్తువులన్నిటి మీద ఈ నియంత్రించిన గుర్తులుండవు.

ఉదాహరణకు మీరు ప్రైషర్ కుక్కర్ కొనేటప్పుడు నియంత్రించిన గుర్తు లేని ప్రఖ్యాతిగాంచిన బ్రాండు కొనాలో లేక నియంత్రణ గుర్తు కలిగిన తక్కువ పేరు గల బ్రాండు కొనాలో తేల్చుకోలేరు. ఇది వినియోగదారులను సంకటంలో పెడ్డుంది. కొన్ని నకిలీ వస్తువుల మీద ఈ గుర్తులను తప్పగా వాడినట్లుగా బయటపెట్టబడ్డాయి.

17.4 వినియోగదారుల సమస్యలకు పరిష్కారాలు (Solutions to Consumer Problems)

వినియోగదారులు మార్కెట్లో ఎదుర్కొనే వివిధ సమస్యలను చర్చించిన మీదట వాటికి పరిష్కారంగా ఏమి చేస్తారు? వాటిని ఈ క్రింద ఇచ్చిన పరిష్కారాలతో పోల్చుండి

- ఎప్పుడూ మార్కెట్లు సర్వే చేయాలి. మరియు కొనే ముందు అన్ని రకాలుగా (పెలివిజన్లు, మాగజైన్లు, వార్తా పత్రికలు, సేల్స్ మాన్, వీలయితే ఆ వస్తువు కొని వాడేవారు) సమాచారం సంపాదించి కొనుగోలు చెయ్యండి.
- కేంద్రీయ బండారు, చౌక ధరల దుకాణాలు, నమ్మకమైన షాపుల నుండి కొనాలి. ఇందువలన మీరు నాణ్యతగల వస్తువులను సరైన ధరతో కొనేటట్లు చేస్తుంది.
- అన్ని కొనుగోళ్ళకు బిల్లులు, రశీదులు, గ్యారంటీ కార్డులు తీసుకుని భద్రంగా దాచండి. వస్తువులలో లోపాలు ఏవైనా ఉంటే తిరిగి ఇప్పటానికి అని ఉపయోగపడతాయి.
- చిల్లర సరుకులు కంటే వీలయినంత వరకు బాగా ప్యాక్ చేసిన లేబళ్ళన్న వస్తువులు కొనండి.
- బ్రాండ్ పేర్లు, సరుకులు, అసలు తూకం, ఎంఆర్ఎఫీ, గడువు తేది మరియు నియంత్రించబడిన గుర్తుల కోసము లేబళ్ళను జాగ్రత్తగా చూడండి.
- కొరత ఉన్న వస్తువుల బదులుగా వాటి స్థానంలో వేరే వాటిని గురించి ఆలోచించండి. ఎక్కువ ధర పెట్టకుండా గుప్త నిలువలను, నల్ల వర్తకాన్ని నిరుత్సాహ పరచండి.
- తూకం వేసేటప్పుడు ఇటుకలు, కంకర రాళ్ళ వంటి వాటిని వాడటానికి అంగీకరించవద్దు,
- తూకములోను, కొలతలోను మరియు అమ్మకము దారులు వాడే పద్ధతుల తీరులోను జాగ్రత్తగా ఉండండి.
- ఉచిత బహుమతులు, పోచ్చ తగ్గింపులు, అమ్మకం జిత్తులు, అమ్మకం దార్ల మాటలకు మోసపోకండి.
- మంచి నాణ్యతగల, కొన్న తర్వాత సర్వీసు ఇచ్చే వస్తువులను కొనండి.
- ఏ విక్రయదారుడైనా తప్ప చేస్తుంటే లేక ఏదైనా అనుచిత వ్యాపార విధానాన్ని వాడితే మాట్లాడకుండా ఉండకండి, అలాంటి వాటిని తగిన అధికారికి రిపోర్టు చేయండి.

పటం 17.7 తప్పగా ఉపయోగించే నియంత్రణ గుర్తులు

పాఠ్యాంశ ప్రశ్నలు 17.2

- బ్రాకెట్ నుండి సరైన మాటను ఎంచుకుని ఖాళీలను పూరింపుము.
 - గరిష్ట అమృకపు ధర (ఎంఆర్ఎఫీ) అంటే మార్కెట్లో అమృబడే వస్తువు యొక్క ధర (అతితక్కువు/ ఎక్కువు/మోతాడు)
 - విడిగా అమృబడే తిను బండారాలుకి ఎక్కువు అవకాశం ఉంటుంది. (దొంగతనము/పగలటం/ కల్తీ)
 - తక్కువు మోతాడులో ఉన్న వస్తువులను దాచి ఎక్కువు ధరకు అమృకం(దాయటం, లాభం చేసుకోవటం, నల్లవర్తకం)
 - చిన్న సబ్బు బిళ్ళలను పెద్ద ప్యాకెట్లలో అమృటం ఒక అమృకపు అలవాటు (మోసపూరితపు/ సరైన/ విలువైనది)
 - దుకాణాదారులు, తయారీదారుల నుండి ద్వారా వినియోగదారులు తెలివిగల కొనుగోలు చేయగలరు. (తగ్గింపు / సమాచారం / కానుకలు)
 - వస్తువులు పైన గుర్తులు మంచి నాణ్యతకు చిహ్నాలు (గుర్తింపు / వర్తకం / నియంత్రణ)
- వినియోగదారుల సమస్యలకు ఏపైనా రెండు పరిపోర మార్గములు సూచించండి.

కృత్యము (Activity) :

దగ్గరలో ఉన్న మార్కెట్లకి వెళ్లి అమృకందారులు తూకం వేయటం చూడండి. అందులో జరిగే అవకఱవకలు తెలుసుకోండి.

17.5 వినియోగదారుల హక్కులు, బాధ్యతలు (Consumer Rights and Responsibilities)

వినియోగదారునిగా మీకు కొన్ని హక్కులున్నాయని మీకు తెలుసా? ప్రభుత్వం మీకు వినియోగదారుల రక్షణ చట్టం క్రింద ఈ హక్కులు కల్పించింది.

17.5.1 వినియోగదారుల హక్కులు:

- భద్రతా హక్కు: వినియోగదారులు కొనుగోలు చేసిన వస్తువు నుంచి లేదా పొందిన సేవల నుంచి వ్యక్తి గతంగా కాని అస్తి పాసులకు కాని ఎలాంటి కష్ట నష్టాలు సంభవించని విధంగా తగు రక్షణ పొందే హక్కు

ఉదాహరణకు కల్పి ఆహారము, అభిధ్రత గల ఎలక్ట్రికల్ పరికరాలు.

2. సమాచారాన్ని తెలుసుకొనే హక్కు: వినియోగదారులు కొనడలచిన వస్తువుల నాణ్యత, పరిమాణం, ధరలు మొదలయిన వాటి గురించి సమాచారం తెలుసుకొనే హక్కు ఉంటుంది. కనుక అన్ని వస్తువుల మీద లేబల్ అటికించబడి, ఆ సమాచారం లేబల్సై తప్పనిసరిగా ఉండాలి.
3. ఎంపిక చేసుకొనే హక్కు: వివిధ రకాల వస్తువులు మరియు సేవలను పరిశీలించి, మంచి నాణ్యత మరియు సరైన ధరలో పొందే హక్కును ఇస్తుంది.
4. విజ్ఞాపి చేసుకొనే హక్కు: వస్తువులు లేదా సరుకుల విషయంలో ఏదైనా అవకతవకలుంటే, ప్రభుత్వ విధానాల్లో వాటిని అమలు పరిచే విధానంలో ఏదైనా సమస్యలు ఎదురైనపుడు వాటిని విజ్ఞాపి చేసి సరియైన పరిష్కారం పొందే హక్కు ఉంది.
5. పరిహారాన్ని కోరే హక్కు: వినియోగదారులు కష్ట నష్టాలకు గురైనపుడు వారికి ఖచ్చితమైన న్యాయబద్ధమైన పరిహారం పొందే హక్కు ఉంది.
6. వినియోగదారుల విడ్యను పొందే హక్కు: విద్యావంతుడైన వినియోగదారునిగా రూపొందటానికి కావలసిన తెలివితేటల్ని, కొశలాన్ని పొందే హక్కు వినియోగదారునికి ఇస్తుంది.

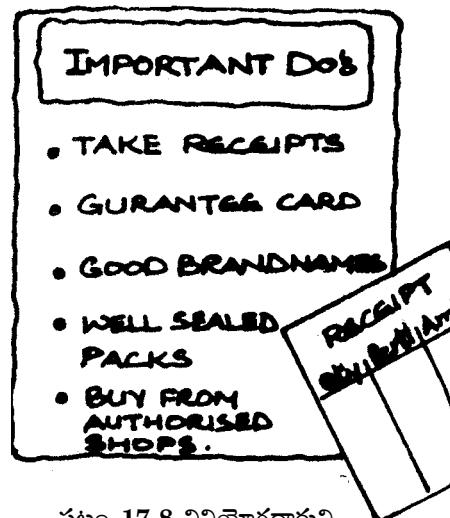
పైన చెప్పిన హక్కులు ప్రపంచమంతటా గుర్తింపబడ్డాయి. ఈ హక్కుల గురించిన పరిజ్ఞానము వివిధ అనుచిత విధానాల నుండి రక్కణ కల్పిస్తుంది. కానీ మనము జాగ్రత్తగా ఉండి వాటిని దుర్యాన్యాయం కాకుండా చూడాలి.

17.5.2 వినియోగదారుల బాధ్యతలు:

మనము కొన్ని హక్కులను పొందేటప్పుడు కొన్ని బాధ్యతలను కూడా నిర్వర్తించాలి. మీరు ఎల్లప్పుడూ బాధ్యతాయుతంగా మెలిగి, మంచి కొనుగోలు ధోరణిని అలవర్పుకోవాలి.

ఈ క్రింద ఇచ్చినవి కొన్ని బాధ్యతలు:

- బిల్లులను, రశీదులను, గ్యారంటీ కార్డులను, మొదలైన వాటిని జాగ్రత్తగా దాచిపెట్టి రికార్డులుగా తయారు చేయాలి. అవి మీ కొనుగోలుకు రుజువులై వుండి, ఏవైనా అవకతవకలు ఉంటే పరిహారాన్ని పొందేందుకు సహాయపడతాయి.
- ప్రామాణికమైన గుర్తులు గల నాణ్యమైన వస్తువులు కావాలి అని అడిగి కొనాలి. ఇది మార్కెట్లో గల నాసిరకం వస్తువులను తీసివేయడానికి ఉపయోగపడుతుంది.

పటం 17.8 వినియోగదారుని సమస్యలకు పరిష్కారాలు

- అమ్మకపు కబుర్లు, ఆకర్షణీయమైన లేబులు, ప్యాకేజీలు, ఉచిత బహుమతులు, మరియు ప్రకటనలు, అమ్మకపు జిత్తులు, మొదలగువాటి ప్రలోభములో పదకూడదు.
- వస్తువులను జాగ్రత్తగా ఉంచటానికి, వాడుకకు, జాగ్రత్త చేయుటకు, కాపాడుటకు తయారీదారుల సూచనలను పాటించాలి.
- తయారీదారులు ఇచ్చేటటువంటి సరుకులు ఇంటికి తెచ్చి ఇవ్వటం, వస్తు మార్పిడి, అప్పు ఇవ్వటం వంటి సేవలను దుర్మినియోగం చేయవద్దు.
- మోసాన్ని వెలుగులోకి తెచ్చి ఇతరులు కూడా అదేవిధంగా చేసేట్లు చూడండి. అలాగే వర్తకులకు శిక్షపడటంలో తోడ్పడాలి.
- ఏ వస్తువునూ వృధా చేయవద్దు. వనరులను పొదువుగా వాడడం వలన ఎక్కువ కాలం నిల్వ ఉండేట్లు చూడండి.

పాఠ్యంశ ప్రశ్నలు 17.3

1. ఈ క్రింది వాటిలో వినియోగదారునికి గల హక్కులేవి? సరియైన సమాధానానికి (✓) మార్కు పెట్టండి.

- 1) తగ్గింపు హక్కు
- 2) ఎంపిక హక్కు
- 3) భద్రత హక్కు
- 4) ఉచితంగా ఇంటికి చేర్చి హక్కు
- 5) విజ్ఞాపిత చేసుకునే హక్కు
- 6) నియంత్రణ వస్తువుల హక్కు
- 7) సమాచారం పొందేహక్కు
- 8) సాంకేతికపరమైన హక్కు
- 9) తెలియజేసే హక్కు
- 10) వినియోగదారుల విడ్య పొందే హక్కు
- 11) కంప్యూటరు విడ్య పొందే హక్కు
- 12) పరిహరాన్ని పొందే హక్కు
- 13) తిరిగి ఇచ్చి హక్కు

2. సరైన సమాధానములతో భారీలను పూరింపుము.

- 1) వస్తువు కొనుగోలు చేసిన దానికి గుర్తుగా ఉంచాలి.
- 2) మోసపూరితమైన మరియు అనుచిత వ్యాపార విధానాలను పాటించే వారి శిక్షకు తప్పంబంధిత అధికారులకు
- 3) ఒక ఎలక్ట్రికల్ వస్తువు ఎక్కువ కాలం మన్మాలంటే తయారీదారులు దాని వాడుక, భద్రతకు పాటించాలి.

3. కింది సమస్యలను చదివి ఏ హక్కు ఆ వ్యక్తికి అవసరమో చెప్పండి.

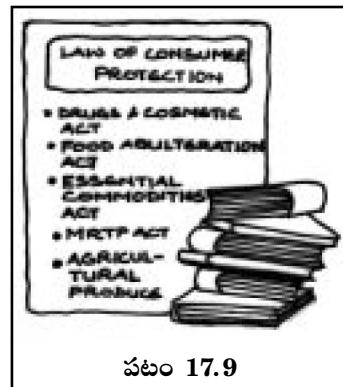
- 1) మోహన్ చెప్పుల దుకాణానికి వెళ్ళాడు. ఇప్పుడతడు లోటస్, బాటా, ఆదిదాన్, రీబాక్ మరియు నైక్ బ్రాండులలో ఏది కొనాలో తేల్చుకోవాలి. ఇది హక్కు
- 2) రాధ కొద్ది రోజుల క్రితం కొన్న ఇమర్సన్ హీటర్ పనిచేయుట లేదు. ఆమె షాపు వాని దగ్గరకు వెళ్ళి దానిని మార్పుటం లేక సరిచేయాలని కోరింది. ఇది హక్కు
- 3) మీనా ఒక డబ్బా దేశీయ నెఱ్యు కొన్నది. ఆమె దానిని తెరచినపుడు చెడు వాసన వచ్చింది. ఆమె దుకాణదారుని వద్దకు వెళితే అతను ఆమె కంపైంటు వినలేదు. అందుకని ఆమె వినియోగదారుల కోర్టుకు వెళ్ళి విజ్ఞప్తి చేయాలనుకుంది. ఇది హక్కు

17.6 వినియోగదారుల రక్షణకు చట్టాలు (Laws for Consumer Protection)

మన ప్రభుత్వము వినియోగదారుల రక్షణకు కొన్ని చట్టాలను ప్రవేశపెట్టింది. ఈ చట్టాలను బట్టి ఏ వినియోగదారుడైనా తనకు జరిగే అన్యాయాలకి దుకాణదారునిపై పైకోర్టుకు వెళ్ళవచ్చు.

ఈ చట్టాలు క్లప్పంగా క్రింద ఇవ్వబడ్డాయి.

- వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల (గ్రేడింగు మరియు మార్కెటింగు) చట్టం:
ఈ చట్టంలో ఆగ్రమార్కు గుర్తును వ్యవసాయ ఉత్పత్తులకు (శనగపిండి, తేనే, పచ్చళ్ళ, నెఱ్యు మొట్టా) ప్రభుత్వము ఇచ్చింది. ఈ చట్టము వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల శుద్ధతను పరీక్షించి వాటి నాణ్యతను బట్టి గ్రేడింగు చేసి ప్యాకింగు చెయ్యినిస్తుంది.
- మందులు మరియు సౌందర్య సాధనాల చట్టము:
ఈ చట్టము సరైన రశీదులు, బిల్లులతో మంచి నాణ్యత గల మందులను అమ్ముటట్లు చేస్తుంది.
- ఆహార కల్తీ నిరోధక చట్టం: ఈ చట్టం వినియోగదారుని కల్తీ అయిన, పాడయిన ఆహార పదార్థాల నుండి

పటం 17.9

రక్షిస్తుంది.

నిత్యావసర వస్తువుల చట్టం:

ఈ చట్టం ప్రకారం అన్ని నిత్యావసర వస్తువులు మరియు సేవలు సరిదైన ధరలో మార్కెట్‌లో అందరికీ అందుబాటులో ఉండేటట్లు ప్రభుత్వము చూస్తుంది. ప్రభుత్వం యొక్క లిస్ట్ ప్రకారం నిత్యావసర వస్తువులు అనగా పప్పు ధాన్యాలు, పంచార, జనుము, ప్రత్యుత్తి, ఉన్ని దుస్తులు, మందులు, కాగితము, పెట్రోలు మరియు పెట్రోలియం ఉత్పత్తులు, ఇనుము, ఉక్క పశువుల దాణా మొదలైనవి.

ఎకాధిపత్యము మరియు నిర్వంధ వ్యాపార సరళి చట్టము:

ఈ చట్టము వినియోగదారుని క్రింది వాటి నుండి కాపాడుతుంది.

తప్పుడు సమాచారము లేక తప్పు త్రోవ పట్టించే సమాచారం, ప్రకటనలు, చౌకరకపు వస్తువులు అమ్మటము, సరకు దాయటం లేక నల్ల వ్యాపారము మొదలగునవి. అంతేకాక ఈ చట్టం ద్వారా వర్తకులు ఏదైనా లాటరీగాని లేక పోటీని నిర్వహించి బహుమతులు ఇవ్వకుండా ఉండటాన్ని నిర్మాలిస్తుంది.

తూకాలు, కొలతల చట్టం:

ఈ చట్టం అక్రమ తూకాలు, కొలతలను అరికడుతుంది. అలాగే అన్ని వస్తువుల మీద వివరముగా లేబల్ ఉండేటట్లు చేస్తుంది.

పళ్ళ ఉత్పత్తుల క్రమము (ఎఫ్పీఒ):

ఈ చట్టం ప్రకారము పళ్ళు, కూరగాయల తయారీదారులు అందరూ మంచి నాణ్యతను, ప్యాకింగు, లేబల్ మరియు శుభ్రమైన పరిసరాలలో పండించటం, నిలువ చేయటం, అమృటం చేయాలి. ఈ విధముగా డబ్బులలో నిల్వచేయబడిన పళ్ళు కూరగాయలు మార్కెట్లో అమ్మేవారు, అన్ని ఉత్పత్తులు ఎఫ్పీఒ సూత్రాలకు లోబడే ఎఫ్పీఒ నియంత్రణ మార్పు వాటికి లభిస్తుంది.

వినియోగదారుల రక్షణ చట్టం (సీపీఎ/కాప్రా):

ఈ చట్టం వినియోగదారుల హక్కులు, బాధ్యతలను తేటతెల్లంగా చెబుతుంది. ఇది వినియోగదారులకు సరైన నిప్పుత్తిని త్వరగా, తేలికగా, ఖర్చు లేకుండా పరిచోరాన్ని చెల్లించేటట్లు చేస్తుంది. ఈ చట్టం ద్వారా ప్రైవేటు కంపెనీలే గాకుండా గపర్చుమెంటు డిపార్ట్మెంట్ వారు సరఫరా చేసే వస్తువులు మరియు సేవల మీద కూడా ఫిర్యాదు చేసుకునేటట్లు చేస్తుంది. ఈ చట్టము జాతీయ, రాష్ట్ర, జిల్లా స్థాయిలలో న్యాయపరమైన చర్యలు తీసుకునేలా చేస్తుంది. ఈ కోర్టులను వినియోగదారుల పరిష్కార ఫోరంలుగా పిలుస్తారు.

భారత ప్రమాణాల బ్యార్లో చట్టము:

ఈ చట్టం క్రింద నాణ్యత సర్టిఫికేషన్ గుర్తును అంటే ఐ.ఎస్.ఎన్ ఏ ఉత్పత్తులైతే భారత ప్రమాణాల సంస్థ ఇచ్చే ప్రమాణాలకు సరిపోయేవాటికి ఇస్తారు. ఈ సంస్థ వాడే పదార్థములకు, ఉత్పత్తి చేసే పద్ధతి, లేబల్కు,

ప్యాకింగులకు, నిల్వ చేయుటకు మరియు అమృకాలకు, ప్రమాణాలు లేక సూచనలు ఇస్తుంది. ఐయెసిఎ వస్తువుల నాణ్యతను చూడటానికి భారత ప్రమాణాల సంస్థ ఆకస్మిక తనిఖీలు చేస్తుంది. ఈ చట్టం ద్వారా ఐయెసిఎ గుర్తును అనుకరించటాన్ని అరికడుతుంది. ఈ ఐయెసిఎ గుర్తుగల ఉత్పత్తులు ఏమిటంటే నెఱ్య, బిస్కిట్లు, డిటర్జెంట్లు, ప్రైజర్ కుక్కర్, ఇస్ట్రీ పెట్టె, ఇమ్మర్షన్ రాడ్, గీజరు, గ్యాస్ సిలిండర్లు మొదలైనవి.

పాత్యాంశ ప్రత్యులు 17.4

ఈ క్రింద ఇచ్చిన కాలము 'ఎ'ను చట్టాలను ఇచ్చిన 'బి' కాలముతో కలిపి, అసంతృప్తి కలిగినపుడు కంప్లెంటు చేయవచ్చు.

కాలమ్ 'ఎ'

1. మందులు
2. నెఱ్య
3. తప్పుదోవ పట్టించు ప్రకటనలు
4. పచ్చళ్ళు
5. ప్రైజర్ కుక్కర్
6. అసహజమైన రంగు వేసిన
తీపి పదార్థాలు

కాలమ్ 'బి'

ఎ. పళ్ళ ఉత్పత్తుల క్రమము
బి. భారతీయ ప్రమాణాల చట్టం
సి. మందులు మరియు సౌందర్య సాధనాల చట్టం
డి. నిత్యావసర వస్తువుల చట్టం
ఇ. ఆహార కల్గీ నిరోధక చట్టం
ఎఫ్. వ్యవసాయ ఉత్పత్తులు (గ్రేడింగు, మార్కెటింగు) చట్టం
జి. ఎంఆర్టీపీ చట్టం
పోచ. తూనికలు, కొలతల చట్టం

17.7 ప్రామాణికమైన గుర్తులు (Standardization Marks)

జంతక ముందు పాత్యాంశములలో ఏటి గురించి చదిని ఉంటారు. ప్రమాణము అంటే ఏమి? ప్రమాణాల గుర్తులు లేక సర్టిఫికేషన్ గుర్తులు అంటే ఏమిటి? ఏ ఉత్పత్తుల మీద అవి కనపడతాయి? ఎలా గుర్తించవచ్చు. ఈ ప్రత్యులన్నింటికి జవాబులకు ముందు చదవండి.

ప్రామాణికమైన గుర్తు అంటే నాణ్యతకు సంబంధించి వస్తువు తయారీకి వాడే పదార్థము. తయారీ విధానం, లేబల్, ప్యాకింగ్, అమృకము మరియు పని తీరుకు సంబంధించి ఇచ్చే గుర్తు. మీ జంతి చట్టు ప్రక్కల గల వస్తువులకు ఈ క్రింద పేర్కొనబడిన గుర్తుగలవి ఏమిటో గుర్తించండి.

�యెసిఎ గుర్తు: ఈ మార్కును భారతీయ ప్రమాణాల సంస్థ వస్తువును పరీక్షించే విధముకు ఇచ్చింది.

15,000 ప్రమాణాలను కూరగాయలు, పళ్ళు, మాంస ఉత్పత్తులకు, నిల్వచేసే పదార్థములకు, వనస్పతి, సబ్బులు, డిటర్జెంట్లు, కాగితము, రంగులు, నాన్సీస్క్ వస్తువులు, ఎలక్ట్రికల్ వస్తువులు, స్టేట్లు, సిలిండర్లు, సిమెంటు మొదలైన వాటికి ఐయెసిఎ గుర్తు ఇవ్వబడినది.

17.10 ఐయెసిఎ గుర్తు

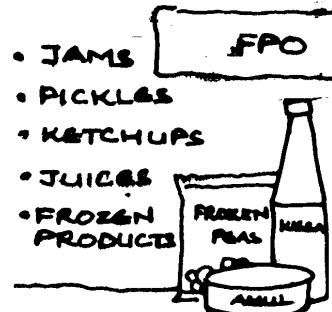
ఈ గుర్తు ఇవ్వబడినది.

ఆగీమార్క్:

ప్రస్తుతం 142 పదార్థాలకు అంటే వ్యవసాయం, తోటలు, ఆడవలు, పశు సంవర్ధక ఉత్పత్తులైన గోధుమ పిండి, స్వచ్ఛమైన నెయ్యి, తేనె, మసాలాలు మొదలైన వాటికి ఇవ్వబడినది.

ఎఫ్.పి.బ.:

ఈ మార్గును అన్ని పళ్ళు, కూరగాయల ఉత్పత్తి దారులు తీసుకోవలసిన లైసెన్సు, వాటి తయారీ, అమృకపు ఎఫ్పీబ ప్రమాణంలో ఉండాలి. పచ్చత్తులు, జామ్లు, స్ట్రోష్లు, కెవప్పులకు

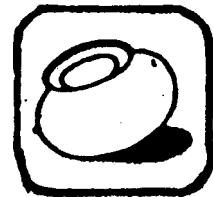

ఉన్ని గుర్తు:

ఇది 1949 అంతర్జాతీయ ఉన్ని సెక్రెటేరియట్ గుర్తుగా ఆవిర్భవించింది. ఇది ఉత్పత్తి దారులు ఉన్నితో పాటు ఎన్ని ఇతర పీచులను వాడాలో లేబుల్ మీద తెలియజేస్తుంది.

ఇకో మార్కు:

భారతీయ ప్రమాణాల సంస్థ ఈ మధ్యనే ఇకో మార్కును ప్రవేశపెట్టింది. దీని ప్రకారం ఐయన్సిప ప్రమాణాలను పాటించడమే కాక శక్తిని పొదుపు చేసి వృధా కాకుండా మరల వాడటానికి పనికి వస్తుంది. వాతావరణానికి దగ్గరగా ఉండటం అంతేకాక వాతావరణ కాలుష్యాన్ని తగ్గిస్తాయి.

ఈ మధ్య వివిధ ఉత్పత్తుల లేబుల్ మీద పచ్చ చుక్క లేక ఎర్ర చుక్కను శాఖాపోరమునకు, మాంసాపోర పదార్థములకు వాడుతున్నారు. ఈ గుర్తును ఒక చిన్న చతురస్రంలో చుక్కలాగా ఉంటుంది. ఈ గుర్తు పచ్చగా ఉంటే శాఖాపోర పదార్థమునకు, ఎర్ర గుర్తును మాంసాపోర పదార్థాలకు వాడినట్లు గుర్తించాలి. ఈ గుర్తు ద్వారా శాఖాపోరాన్ని మాంసాపోరాన్ని మీ యొక్క తినే పద్ధతుల ద్వారా గుర్తించవచ్చు. ఈ గుర్తును, ఉత్పత్తి దారులు ఉత్పత్తుల మీద ఇవ్వబడిన వస్తువు యొక్క సమాచారాన్ని ఇస్తుంది.

లేబుల్స్:

లేబుల్ అంటే ఒక కాగితము మీద సమాచారాన్ని చెక్కడం గాని ప్యాకెట్టు మీద అతికించడం కాని చేస్తారు. అది ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన వస్తువు యొక్క సమాచారాన్ని ఇస్తుంది.

- వస్తువు పేరు
- బ్రాండు పేరు
- తయారీదారుని పేరు మరియు చిరునామా
- వాడిన వస్తువులు

- వస్తువు ఉపయోగము
- వాడు విధానము, జాగ్రత్తలు
- తయారు చేసిన మరియు గడువు తేది
- మందులు అయితే ఎంత మోతాదు తీసుకోవాలి
- నికర బరువు / పొడువు
- గరిష్ట అమ్మకపు ధర (ఎంఆర్పీ) పన్నుతోపాటు
- సూచిక మరియు జాగ్రత్తలు
- గ్యారంటీ సమయము

మీరు ఏదైనా వస్తువు కొనేటపుడు లేబుల్సు చదివే అలవాటును అలవరుచుకోవాలి. లేబుల్సు చదివే అలవాటు ఉంటే గనుక చాలా ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది. ఈ విధంగా మనకు వివిధ వస్తువులు వాడటము వలన కలుగు నష్టాలు కూడా తెలుసుకోవచ్చు. మనల్ని మనం రాజీంచు కున్నట్లుగా కూడా అవుతుంది. ఉదాహరణకు ఆల్ఫాపోలు, పొగాకు మొదలైన వాటి గురించి తెలుస్తుంది. సిగరెట్టపోకెట్ మీద చూస్తే గనుక దాని మీద సిగరెట్ త్రాగటము ఆరోగ్యానికి మంచిది కాదు అని ఉంటుంది. అది చదవటము వలన సిగరెటు త్రాగకుండా ఉండిపోవచ్చు.

ప్యాకేజింగ్:

ప్యాకేజింగు అంటే ఒక పాత్రలో గాని పేపరులో గాని వస్తువును ఉంచి అమృటానికి సిద్ధం చెయ్యటం. మంచి ప్యాకెజింగు చాలా రకాలుగా ఉపయోగపడుతుంది.

- వస్తువులు పాదవకుండా, పగలకుండా, చెడకుండా కాపాడుతుంది.
- సులువుగా పట్టుకోవడానికి, సరఫరాకు, నిల్వ చేయుటకు ఉపయోగపడుతుంది.
- కల్తీ మరియు దొంగల బారి నుండి కాపాడుతుంది.
- అందమైన ప్యాకెజింగు ఉంటే దాన్ని కొనాలని కోరుకుంటారు.

17.8 ప్రకటనలు (Advertisements)

మీరు చాలా ప్రకటనలను రేడియో, టెలివిజను, న్యూస్ పేపరులలో, మ్యాగజైనులలో చూస్తా, వింటూ ఉంటారు. ఈ ప్రకటనల యొక్క ఉద్దేశ్యం ఏమిటి? అప్పును, మీరు కరెక్షన్. ప్రకటనల ముఖ్య ఉద్దేశ్యము ఏమిటంటే వినియోగదారులకు వస్తువు లభ్యమవటాన్ని, దాని ఉపయోగమును వాటియొక్క లక్షణాలను గురించి తెలియజేస్తుంది. మంచి ప్రకటన అంటే అది వస్తువు గురించి సరియైన సమాచారాన్ని ఇవ్వాలి అంతేకాని తప్పుడోవ పట్టించకూడదు. కొన్ని ప్రకటనలు మీకు అవసరం లేకపోయినా కొనేటట్లు చేస్తాయి. జాగ్రత్తగా ఉండే వినియోగదారులు అయితే గనుక వస్తువును పరిశీలించి కొనాలి గాని ప్రకటనలను చూసి కాదు.

పాత్మాంశ ప్రశ్నలు 17.5

1. క్రింద వస్తువుల జాబితా ఇవ్వబడినది. వాటికి ప్రమాణాల గుర్తును (ఐఎస్‌ఐ/ ఆగోమార్క్యూ / ఎఫ్‌పీఒ/ డోల్మార్క్యూ) మీద గల గుర్తును ఇచ్చిన స్థలములో ప్రాయండి.
 - 1) రంగు.....
 - 2) కరెంటు ఇణ్ట్రై పెట్టె.....
 - 3) తేనె.....
 - 4) డబ్బులోని పళ్ళరసం
 - 5) నాయ్యమైన ఉన్ని షాల్.....
 - 6) మసాలా పొడులు
 - 7) మంచి నెయ్యి
 - 8) గ్రౌన్ సిలిండరు
 - 9) అల్లే ఊలు
 - 10) నిల్వ ఉంచిన బరాణీలు
2. క్రింద ఉన్న ఖాళీలను సరియైన పదములతో పూరింపుము.
 - 1) మందులు కొనేముందు జాగ్రత్తగా చదవాలి.
 - 2) పగలకుండా, చెడకుండా కాపాడేది.
 - 3) ప్రకటన వస్తువు యొక్క
 - 4) వస్తువులను ప్రమాణ గుర్తులతో కొనటముతో ఆ వస్తువులు కలిగి ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది.
3. ఏవైనా ఆరు విషయాలు లేబుల్ మీద ఉండవలసినవి తెలపండి.
 - 1)
 - 2)
 - 3)
 - 4)
 - 5)
 - 6)

కృత్యము (Activity) 17.1

ఒక్కాక్క దాని గురించి ఒక్కాక్కటి తీసుకురావాలి.

- 1) న్యాస్ పేపరుగాని, మ్యాగజైను నుండి గాని ఎలక్ట్రికల్ వస్తువు గురించి ప్రకటన తేవాలి.
- 2) బట్టలమీద గాని, తినే పదార్థముల మీద గాని డిస్ట్రిబ్యూటర్ గురించి ఇచ్చిన ప్రకటన లేక చేతి బిల్లు. ఆ ప్రకటనలలో ఏమిచ్చారో ప్రాయండి. మీరు కొనటానికి సరియైన సమాచారం ఇచ్చారా లేదా? మరియు ఎంతమంది సరియైన సమాచారం ఇచ్చారో చెక్ చేయండి.

17.9 వినియోగదారుల ఉద్యమం (Consumer Movement)

జంతకుముందు ఇచ్చిన వివిధ వినియోగదారుల సమస్యలు మీకు తెలియజేస్తున్నది ఏమంటే మీరు ఎంత జాగ్రత్తగా, అప్రమత్తముగా ఉండాలో తెలుస్తుంది. ఇది మీరు మంచి కొనుగోలు చేయటానికి, దబ్బుకు తగ్గ విలువగల వస్తువు వచ్చేట్లుగా చేస్తుంది. మీరు కానీ ప్రభుత్వము ఒక్కబే వినియోగదారులందరిని రక్షించలేరు. కాబట్టి వినియోగదారులందరూ కలిసి, వారి బాధ్యతలను ఎరిగి వారిని రక్షించుకోవాలి. శైతన్యంగా, గట్టిగా వినియోగదారుల ఉద్యమం ఉంటే అదే వినియోగదారుల సమస్యలకు పరిష్కారమవుతుంది. వినియోగదారుల విడ్య ధృఢమైన వినియోగదారుల ఉద్యమమునకు సహాయపడుతుంది.

వినియోగదారుల ఉద్యమము అనేది వినియోగదారులందరూ కలిసి వర్తకులు, తయారీదారుల అనుచిత విధానాలమైన చేసే చర్య

వినియోగదారుల ఉద్యమం యొక్క ఆవశ్యకత:

మనదేశంలో ఎక్కువ మంది వినియోగదారులకు సరిగా సమాచారం లేదు మరియు పట్టించుకోరు. కాబట్టి ధృఢమైన వినియోగదారుల ఉద్యమము అనేది అవసరం ఎందుకంటే వర్తకులు, తయారీదారుల మీద తిరుగుబాటు చేయటానికి బలమైన వినియోగదారుల ఉద్యమము అవసరము. అందరూ కలిసి కట్టగా ఉంటే వినియోగదారులు వారి క్షేమాన్ని చూసుకోగలరు.

వినియోగదారుల ఉద్యమము వినియోగదారులకు ఈ విధంగా ఉపయోగపడుతుంది.

- వినియోగదారుల హక్కులు, బాధ్యతలు తెలుసుకొని, వాటిని రోజుగా ఉపయోగిస్తారు.
- ఏమైనా అనుచిత వర్తక విధానాలు ఉంటే గనుక దానికి సంబంధించిన వారికి రిపోర్టు చేస్తారు. దీనివలన వినియోగదారులకు నిప్పత్తి, వ్యాపారులకు శిక్ష.
- క్రొత్త వస్తువుల గురించి సమాచారము పంచుకోవటము, వినియోగదారుల చట్టాలు, పథకాలు ఉపయోగకరమైన వాటిని పంచుకొంటారు.
- వినియోగదారుల ఇష్టాలను ప్రభుత్వానికి తెలియపరుచుట.

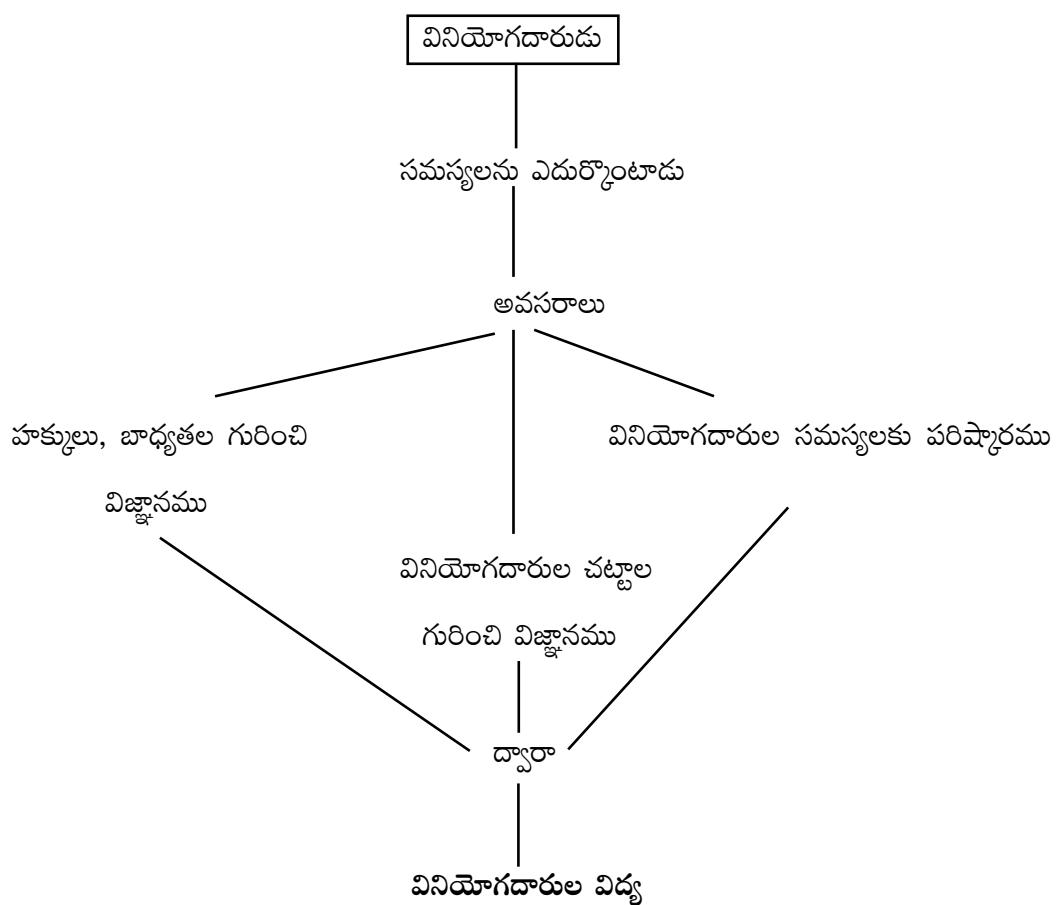
వినియోగదారుల ఉద్యమము వలన చాలా మంది వినియోగదారులు అందరూ కలిసి గ్రూపులుగా ఏర్పడి, సాసైటీలు, యూనియన్లు, అసోసియేషన్స్, సహకార సంఘాలుగా చేరారు. ఇప్పటికి 600ల సంఖ్యలు మనదేశంలో ఉన్నాయి. ఈ ఉద్యమాన్ని ఇంకా పెంపొందించటానికి మార్కీ 15వ తేదీని వినియోగదారుల హక్కుల దినముగా గుర్తించారు.

పారాఫాల ప్రశ్నలు 17.6

1. ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన విషయములు ‘అవును’ లేక ‘కాదు’ తెలపండి. దాని ఎదురుగా అవును, కాదు అని ప్రాయాలి. క్రింద ఇచ్చిన ఖాళీలో మీ సమాధానానికి వివరణ ఇవ్వండి.
 - 1) వినియోగదారులందరూ కలిసి వర్తకుల మోసాలను అరికట్టడానికి కలిసికట్టగా ఉండటము, గ్రూపులుగా ఏర్పడటము కుదరదు.

- 2) బలమైన వినియోగదారుల ఉద్యమము, వినియోగదారుల హక్కులను పెంచటం మరియు వినియోగదారుల బాధ్యతలను తగ్గించటం.
-
- 3) ప్రతి సంవత్సరము మార్చి 15, వినియోగదారుల హక్కుల దినముగా జరుపుకుంటారు.
-
- 4) వినియోగదారులు వినియోగదారుల ఉద్యమాన్ని అభివృద్ధి చేయటానికి సహాయపడితే అది వినియోగదారుల ఇష్టాలను ప్రభుత్వ విధానాల్లో, ప్రోగ్రాములలో ఉండేలాగా చూడగలరు.
-
- 5) కొన్ని వినియోగదారుల సంస్థలు వ్యాపారస్థల మీద న్యాయపరమైన చర్యలు తీసుకోవడానికి సహాయపడతాయి.
-

17.10 మీరు ఇంతవరకు నేర్చుకున్న విషయాలు (What you have Learnt)

పార్శ్వానంతర ప్రశ్నలు (Terminal Exercises)

1. క్రింది పదాలను నిర్వచించము.
 - 1) వినియోగదారుడు
 - 2) వినియోగదారుల విద్య
 - 3) వినియోగదారుల ఉద్యమం
2. వినియోగదారులు మార్కెట్‌లో ఎదుర్కొనే సమస్యలను ప్రాయండి. ఏవైనా మూడు సమస్యలకు పరిష్కారములను సూచించండి.
3. వినియోగదారుల హక్కులను ప్రాసి, వినియోగదారుల బాధ్యతలు చర్చించము.
4. వినియోగదారుల పరిష్కార చట్టముయొక్క ప్రామాణ్యత ఏమిటి? క్రింది చట్టములను విశదీకరించము.
 - 1) నిత్యావసర వస్తువుల చట్టము
 - 2) ఏకాధిపత్యము మరియు నిర్వంధ వ్యాపార చట్టం
 - 3) వినియోగదారుల పరిరక్షణ చట్టము
 - 4) తూనికలు, కొలతల చట్టము
5. తెలివైన కొనుగోలు చేయుటములో వినియోగదారులకు ఈ క్రింద పేర్కొన్న విషయముల యొక్క పాత్ర ఏమిటి?
 - 1) లేబుల్
 - 2) ప్రోకెసింగు
 - 3) ప్రకటనలు
6. ప్రామాణీకరణ అంటే ఏమిటి? మన భారత దేశపు మార్కెట్లో లభ్యమయ్యేటటువంటి వివిధ ప్రమాణ గుర్తులు ఏమిటి? వాటి గురించి విశదీకరించము.
7. తెలివైన కొనుగోలు అలవాట్లు అంటే ఏమిటి? ఎలక్ట్రిక్ ఇస్ట్రియూషన్లు ఏమి చేస్తారో ఏపరించండి.

పార్శ్వానంతర ప్రశ్నలకు సమాధానములు (Answers to Intext Questions)

- 17.1 (1) కాదు, (2) అవును, (3) కాదు, (4) అవును, (5) అవును
- 17.2. (1) ఎక్కువగా, (2) కట్టి, (3) నల్ల వర్తకము (4) మోసపూరితం (5) సమాచారం (6) ప్రామాణీకరణ
- 17.3 1. (2), (3),(5), (7), (10), (12)

2. (1) బిల్లు / రిసీప్ట్ / గ్యారంటీ కార్డు

(2) తెలియజేయాలి.

(3) సూచనలు

17.4 (1) సి (2) ఎఫ్ (3) జి (4) ఎ (5) బి (6) ఇ

17.5 1. (1) ఐయస్సి, (2) ఐయస్సి (3) అగ్గమార్క్యూ (4) ఎఫ్.పి.ఓ (5) ఉల్ మార్క్యూ (6) అగ్గమార్క్యూ

(7) అగ్గమార్క్యూ (8) ఐయస్సి (9) ఉల్మార్క్యూ (10) ఎఫ్.పి.ఓ

2. (1) లేబల్, (2) ప్యాకేజింగ్, (3) సమాచారము (4) ప్రమాణాలు

3. పారము చూడండి

17.6 (1) కాదు, (2) కాదు (3) అవును (4) అవును, (5) అవును

ఆధియో-వినియోగదారుల విద్య - హక్కులు మరియు బాధ్యతలు.

అధిక సమాచారము కొరకు

www.consumeronline.org/guest/community/communitynews.asp